

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Ragnhild Lønningdal	Arkivkode: FA-S11
Arkivsaksnr: 19/729	Løpenr: 21/2342
Sakstype: Politisk sak	

SAKSGANG

Styre, utval, komité m.m.	Møtedato	Saksnr
Naturutvalet	06.04.2021	010/2021
Kommunestyret	22.04.2021	028/2021

Uttale til søknad om å byggja Smådalselva kraftverk

22.04.2021 Kommunestyret:

Handsaming i møtet:

Uttale til søknad om å byggja Smådalselva kraftverk:, foreslått av Håvard Tvedterås, Framstegspartiet Samnanger kommune går inn for å gjeve konsesjon for byggja Smådalselva kraftverk. Grunnen er at kraftverket har hatt konsesjon frå 2007 og fram til 2017. Samnanger kommune og Fylkesmannen har to gonger - i 2007 og 2011, gitt ein uttale i forbindelse med fornying av konsesjon frå 2007. Uttalen var at kommunen og Fylkesmannen ikkje hadde innvendingar til at byggefristen ikkje kunne forlengast. Grunnen til at kraftverket ikkje allereie er bygd, er at det ikkje har vore kapasitet på linjenett og trafo i Børdalen, til å ta i mot strøm frå dei nye planlagde og påbegynte kraftverka i kommunen. I dag er det vedtatt at det skal installerast ein ny trafo i Børdalen og bygging kan startast opp med ein gong. Dette kraftverket kan åleine gje straum til ca. 50% (ca. 450 husstandar) av alle husstandar i Samnanger kommune og leverer meir straum enn Jarlshaug kraftverk på Jarland – som er etablert i eit verna vassdrag. Kraftverket vil gje gode inntekter til kommunen vår i fleire 10 år. Vilkårane for utbygginga ligg i konsesjonssøknaden og er ikkje endra frå siste søknad og har dermed inga innverknad i denne søknaden. I tillegg kan ein nemna at Naturmangfaldslova frå 2009 var vedtatt då Smådalselva kraftverk fekk fornya konsesjonen i 2011. Dette var eit tema då saka fekk negativ tilråding i Naturutvalet. Viser og til småkraftplanen som er vedtatt i Samnanger kommune.

Framlegg sak Smådalselva kraftverk, foreslått av Monica Tjønnå, Senterpartiet

Samnanger kommune utsett saka i påventa av at utbyggar til Smådalselva kraftverk tek hensyn til dei negative merknadane som ligg i saksutredninga vedrørande konsekvensane av utbygginga. Når utbyggar har sett inn avbøtande og gjennomførbare tiltak som utbetrar desse merknadane, vil Samnanger kommune behandla søknaden på nytt ved snaraste anledning.

Framlegg til uttale i Smådalselva kraftverk, foreslått av Ove Totland, Bygdalista

Samnanger kommune er positiv til at det vert utbygd småkraftverk i Smådalen. Men Samnanger kommune forutset at alle avbøtande tiltak som er nemnde i naturmangfaldrapporten vert gjennomførte, og at utbygginga generelt vert gjort med så lavt avtrykk i naturen som mogleg.

Gildskap:

Før handsaminga av saka handsama kommunestyret gildskapen til følgjande representantar:

- Karl Bård Kollbotn (Frp)
- Linda Haug Kollbotn (Frp)

Før handsaminga orienterte desse to representanane om bakgrunnen for spørsmålet om gildskapen sin. Begge gjekk frå medan kommunestyret handsama gildskapen deira. Følgjande personar gjekk inn som varamedlemmer under denne handsaminga:

- Håvard Tvedterås (Frp) - vara for Karl Bård Kollbotn
- Morten Røen (Frp) - vara for Linda Haug Kollbotn

Både Karl Bård Kollbotn og Linda Haug Kollbotn vart samrøystes funne ugilde. Håvard Tvedterås og Morten Røen deltok derfor også på resten av kommunestyret si handsaming av saka.

Handsaming:

Monica Tjønnå (Sp) sette fram utsetjingsframlegg. Framlegget fall med 3 mot 18 røyster.

Imot	For
Knut Harald Frøland (Bl)	Monica Tjønnå (Sp)
Lena Tveit (Bl)	Øyvind Røen (Sp)
Knut Loneland Høibraaten (Bl)	Anja Elisabeth Gjerde Markhus (Bl)
Martin Haugen (Bl)	
Ove Totland (Bl)	
Øyvind Steinsland (Bl)	
Solveig Vassenden (Bl)	
Morten Røen (Frp)	
Odd Arne Haga (Frp)	
Håvard Tvedterås (Frp)	
Shirin Kvernes Khadoor (Ap)	
Gunn Østvik Petersen (Ap)	
Jon Magne Bøgevik (Ap)	
Harald Bøge (Ap)	
Gunn Totland Moss (KrF)	
Arild Røen (H)	
Øyvind Strømmen (MDG)	
Oskar Røen (MDG)	

Ove Totland (Bl) sette fram framlegg til vedtak.

Monica Tjønnå bad om gruppemøte.

Etter gruppemøtet sette orienterte Håvard Tvedterås (Bl) om uttalen han hadde lagt inn som framlegg i Møteportalen, men han sette ikkje denne fram som framlegg i møtet.

I røystinga i saka vart naturutvalet si innstilling sett opp mot framlegget til Ove Totland. Ove Totland sitt framlegg fekk 14 røyster og vart vedteke. Naturutvalet si innstilling fekk 7 røyster.

For Ove Totland sitt framlegg	For naturutvalet si innstilling
--------------------------------------	--

Knut Harald Frøland (Bl)	Shirin Kvernes Khadoor (Ap)
Lena Tveit (Bl)	Gunn Østvik Petersen (Ap)
Anja Elisabeth Gjerde Markhus (Bl)	Harald Boge (Ap)
Knut Loneland Høibraaten (Bl)	Monica Tjønnå (Sp)
Martin Haugen (Bl)	Øyvind Røen (Sp)
Ove Totland (Bl)	Oskar Røen (MDG)
Øyvind Steinsland (Bl)	Øyvind Strømmen (MDG)
Solveig Vassenden (Bl)	
Morten Røen (Frp)	
Odd Arne Haga (Frp)	
Håvard Tvedterås (Frp)	
Jon Magne Bogevik (Ap)	
Gunn Totland Moss (KrF)	
Arild Røen (H)	

KS- 028/2021 Vedtak:

Samnanger kommune er positiv til at det vert utbygd småkraftverk i Smådalen. Men Samnanger kommune forutset at alle avbøtande tiltak som er nemnde i naturmangfaldrapporten vert gjennomførte, og at utbygginga generelt vert gjort med så lavt avtrykk i naturen som mogleg.

06.04.2021 Naturutvalet:

Handsaming i møtet:

Saka vart handsama som den første saka i dette møtet.

Karl Bård Kollbotn (Frp) og Linda Haug Kollbotn (Frp) stilte spørsmål om gildskapen sin då dattera deira er grunneigar i det berørte området i denne saka. Begge steig til sides og Gunn Østvik Petersen (Ap) overtok rolla som utvalsleiar.

Det vart røysta over gildskapen til dei to, og begge vart funnen ugild etter forvaltningsloven §6 bokstav b. Representantane Kollbotn og Kollbotn deltok difor ikkje i handsaminga av denne saka og Håvard Tvedterås (Frp) og Evelyn Frøland (Bl) gjekk inn som vara for dei to.

Saka vart diskutert, og Håvard Tvedterås (Frp) sette fram forslag til vedtak.

Rådmannen sitt framlegg til vedtak og forslaget frå Håvard Tvedterås (Frp) vart sett opp imot kvarandre i røystinga.

Desse stemte for rådmannen sitt framlegg:

Gunn Østvik Petersen (Ap)

Oskar Røen (MDG)

Øyvind Steinsland (Bl)

Anja Elisabeth Gjerde Markhus (Bl)

Monica Tjønnå (Sp)

Desse stemte for Håvard Tvedteås sitt framlegg:

Thorvald Moe (

Håvard Hvedterås (Frp)

Evelyn Frøland (Bl)

Ove Totland (Bl)

Rådmannen sitt framlegg til vedtak vart vedteke med 5 mot 4 røyster.

NAT- 010/2021 Vedtak:

Samnanger kommune meiner at dei positive verknadane av utbygging av Smådalselva kraftverk ikkje veg opp for dei negative verknadane for natur, landskap og friluftsliv.

Naturtypen bekkeløft har lokal verdi, og Smådalselva er ein av tre slike lokalitetar i Samnanger. I tillegg er elveløp ein nasjonalt raudlista naturtype. Begge delar vert påverka negativt av ei utbygging.

Landskapet og friluftinteressene får middels negativ konsekvens, og det er samla sett vanskeleg å tilrå ei utbygging sjølv om den genererer energi tilsvarande årsforbruket til 450 husstandar og gjev lokal verdiskaping i form av inntekter og skattar.

Samnanger kommune meiner at det er viktig å også ta vare på dei naturtypene som er vurdert som lokalt viktige, og det skal sterke samfunnsfordelar til for at me kan tilrå at utbygging bør skje, på bakgrunn av den kunnskapen ein i dag sit med om gradvis nedbygging av norsk natur.

Samnanger kommune meiner at det akvatiske naturmiljøet er noko mangelfullt skildra/utgreidd, og at ein ut i frå eit føre-var-prinsipp bør vera forsiktig med å tilrå ei utbygging som har middels til stor negativ konsekvens for dette temaet.

Naturmangfaldrapporten nemner fleire relevante avbøtande tiltak som ikkje er kommenterte eller tekne med i søknaden. I anleggsfasen er det berre tiltaka mot akutt forureining som er tekne med i søknaden, men ikkje tiltaka relatert til sprengingsarbeid. Samnanger kommune kan heller ikkje sjå at det midtre riggområdet har fått ei langstrakt utforming. Søknaden omtaler ikkje om anleggsvegen sør i området er flytta eller ikkje, for å unngå inngrep i grovdimensjonert furubestand. Reirkassar for fossefall er ikkje nemnt, og me forstår søknaden slik at det ikkje er gjort nokon tilpassingar for aurevandring mellom Smådalsvatnet og elva nedom inntaket.

Dersom det vert gjeve løyve til utbygging av kraftverket rår Samnanger kommune til at alle avbøtande tiltak nemnde i naturmangfaldrapporten vert gjennomførte.

Samnanger kommune planlegg å bruka Smådalselva som reservevasskjelde, i tilfelle der Myra vassverk er sett ut av spel. Teknisk drift uttaler at reservevassforsyning for Myra vassverk er berekna ut frå midlere vassforbruk på 5-6 l/sek med høgdebasseng som buffer. Minstevassføring dekkar kommunen sitt behov, men vil føra til lågare vassføring ved uttak av reservevatn. Det må takast stilling til om kommunen kan ta ut reservevassmengde 5-6 l/sek som vil gå på bekostning av minstevassføringa. Dette vil berre inntreffa dersom Myra vassbehandlingsanlegg fell ut av drift samtidig som elva har minstevassføring.

For utfyllande grunngjeving syner me til saksutgreiinga.

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Samnanger kommune meiner at dei positive verknadane av utbygging av Smådalselva kraftverk ikkje veg opp for dei negative verknadane for natur, landskap og friluftsliv.

Naturtypen bekekløft har lokal verdi, og Smådalselva er ein av tre slike lokalitetar i Samnanger. I tillegg er elveløp ein nasjonalt raudlista naturtype. Begge delar vert påverka negativt av ei utbygging. Landskapet og friluftinteressene får middels negativ konsekvens, og det er samla sett vanskeleg å tilrå ei utbygging sjølv om den genererer energi tilsvarande årsforbruket til 450 husstandar og gjev lokal verdiskaping i form av inntekter og skattar.

Samnanger kommune meiner at det er viktig å også ta vare på dei naturtypene som er vurdert som lokalt viktige, og det skal sterke samfunnsfordelar til for at me kan tilrå at utbygging bør skje, på bakgrunn av den kunnskapen ein i dag sit med om gradvis nedbygging av norsk natur.

Samnanger kommune meiner at det akvatiske naturmiljøet er noko mangelfullt skildra/utgreidd, og at ein ut i frå eit føre-var-prinsipp bør vera forsiktig med å tilrå ei utbygging som har middels til stor negativ konsekvens for dette temaet.

Naturmangfaldrapporten nemner fleire relevante avbøtande tiltak som ikkje er kommenterte eller tekne med i søknaden. I anleggsfasen er det berre tiltaka mot akutt forureining som er tekne med i søknaden, men ikkje tiltaka relatert til sprengingsarbeid. Samnanger kommune kan heller ikkje sjå at det midtre riggområdet har fått ei langstrakt utforming. Søknaden omtaler ikkje om anleggsvegen sør i området er flytta eller ikkje, for å unngå inngrep i grovdimensjonert furubestand. Reirkassar for fossefall er ikkje nemnt, og me forstår søknaden slik at det ikkje er gjort nokon tilpassingar for aurevandring mellom Smådalsvatnet og elva nedom inntaket.

Dersom det vert gjeve løyve til utbygging av kraftverket rår Samnanger kommune til at alle

avbøtande tiltak nemnde i naturmangfaldrapporten vert gjennomførte.

Samnanger kommune planlegg å bruka Smådalselva som reservevasskjelde, i tilfelle der Myra vassverk er sett ut av spel. Teknisk drift uttaler at reservevassforsyning for Myra vassverk er berekna ut frå midlere vassforbruk på 5-6 l/sek med høgdebasseng som buffer. Minstevassføring dekkar kommunen sitt behov, men vil føra til lågare vassføring ved uttak av reservevatn. Det må takast stilling til om kommunen kan ta ut reservevassmengde 5-6 l/sek som vil gå på bekostning av minstevassføringa. Dette vil berre inntreffa dersom Myra vassbehandlingsanlegg fell ut av drift samtidig som elva har minstevassføring.

For utfyllande grunngjeving syner me til saksutgreiinga.

Dokument som er vedlagt:

Høyring av søknad om løyve til å bygge Smådalselva kraftverk i Samnanger kommune, Vestland

Vedlegg til søknad

Kommunedelplan for småkraftverk

Småkraftplan_Samnanger_Del 2_

Høyring - Samnanger - søknad om å bygge - Smådalselva kraftverk

Kva saka gjeld:

Småkraft AS søker NVE om løyve til å byggja Smådalselva kraftverk i Samnanger kommune.

Søknaden er sendt på høyring, og me har fått utsett frist til 30. april for å gje uttale.

Søknaden er formulert slik:

SØKNAD OM TILLATELSE TIL Å BYGGE SMÅDALSELVA KRAFTVERK I SAMNANGER KOMMUNE, HORDALAND FYLKE

Småkraft AS ønsker å utnytte vannfallet i Smådalselva i Samnanger kommune i Hordaland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- Bygging av Smådalselva kraftverk i samsvar med fremlagte planer

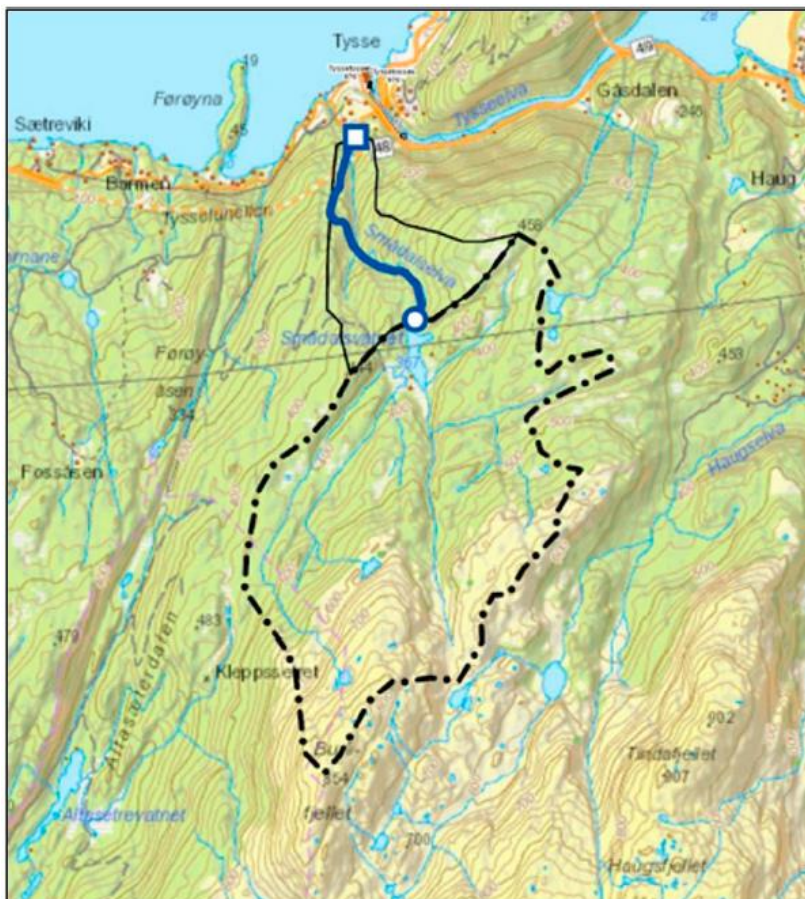
2. Etter energiloven om tillatelse til:

- Bygging og drift av Smådalselva kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden
- Anleggskonsesjon for bygging og drift av 22kV jordkabel som beskrevet i søknaden

Nødvendige opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagt utredning.

Smådalselva kraftverk vil utnytte fallet i Smådalselva frå kote 365 m.o.h. til 45 m.o.h, og kraftverket vil utnytte eit nedbørsfelt på 3,7 km². Spesifikk avrenning er rekna til 144,8 l/s/km², som gjev eit samla årstilsig på 16,9 mill m³. Middelvassføringa ved inntaket på kote 365 er rekna til 0,54 m³/s.

Inntaket er tenkt plassert i elva rett nedom Smådalsvatnet og det skal byggjast ein om lag 10 m lang betongplatedam, med høgd ca. 3-4 meter. Neddemt areal vert ca 350 m². Råka elvestekning er 1,6 km, og kraftverket skal vera eit elvekraftverk utan reguleringsmagasin. Vassvegen vert ei 1440 meter lang nedgraven røyrgate, delar av traséen må påreknast som fjellgrøft. Inngrepsbreidda langs traséen vil vera ca 15 meter.

Figur 1. Smådalselva kraftverk sør for Tysse i Samnanger kommune. Nedbørfeltet er vist med stiplet linje, restfeltet med heltrukket linje og vannvei (mørk blå strek) mellom inntak på kote 365 (lys sirkel) og kraftstasjon på kote 45 (lys firkant).
Kilde: Sweco AS.

Kraftstasjonen vert 80-90 m² og skal plasserast ved elva på kote 45 m.o.h. Det vert også eit utomhusareal på 200-300 m².

Kraftverket vil utnytte ca. 75,7% av vassmengda i vassdraget til kraftproduksjon, medan 24,3 % vil sleppt forbi inntaket på grunn av vassføring over maksimal slukeevne, slepping av minstevassføring eller stans av kraftverket ved for låg vassføring. Det er planlagt slepp av minstevassføring tilsvarende 5-persentil sensongvassføring, dvs. 36 l/s i sommarsesongen mai til september og 18 l/s oktober til april.

Kraftverket vil ha ei installert effekt på 3,5 MW, og gjennomsnittleg årleg produksjon er rekna til ca. 9,0 GWh, noko som utgjør straumbehovet til 450 husstandar. Kraftverket kan tilkoplast eksisterande 22 kV-linjenett via ein 200 m lang jordkabel.

For fleire detaljar om utbygginga syner me til søknadsdokumenta.

Smådalselva kraftverk fekk 6.2.2007 konsesjon til eit tilsvarende prosjekt, med slepp av minstevassføring 20 l/s heile året. Kraftverket har ikkje blitt bygd, på grunn av manglande kapasitet i nettet. Dette skal vera løyst, og sidan konsesjonen er gått ut på dato vert det no søkt på nytt. Det er utført ei ny naturmangfaldundersøking, men også undersøkinga frå 2006 er lagt ved søknaden.

Vurderingar og konsekvensar:

Samnanger kommune vedtok i 2015 ein kommunedelplan for små vasskraftverk (vedlagt). Denne inneheld verdivurderingar av ulike vassdragsområde i heile kommunen. Målsettinga med planarbeidet var: «Kommunen vil vera ein pådrivar for utvikling av fornybar energi og skal gjennom ei heilskapleg og balansert forvaltning av vasskraftressursane sikra naturmangfald, friluftsliv, kulturmiljø og andre verdiar.» Områda vart verdivurderte og plasserte i tre kategoriar ut i frå konfliktgraden i prosjektet (utklipp frå side 23 i del 1 av småkraftplanen):

5.1.5 Verdifastsetting

Ut i frå poengsummen i dei ulike delområda vert konfliktgraden i prosjektet vurdert.

Grøn konfliktgrad Verdi:0-12	Gul konfliktgrad Verdi:13-23	Raud konfliktgrad Verdi:24-30 (eller minst to tema med 5 poeng)
Kriteriet for verdien 0-12 er at det ikkje er kjente kartleggingar av verdfulle naturtypar, landskap, INON, fisk, kulturminne og friluftsliv, som vert særleg rørt av ei utbygging av vassdraget.	Kriteriet for verdien 13-23 er at dei kjente kartleggingane syner lokale og regionale verdiar. Som eit døme vil vera at det går ein lokalt mykje nytta tursti langs vassdraget. Det vil gje høg skår på friluftsliv.	Kriteriet for verdien 24-30 er om det er registrert nasjonalt verdfulle naturtypar, fiskeverdiar, som elveperlemusling, friluftsområde av regional eller nasjonal verdi, kulturminne av regional og nasjonal verdi. Dersom eit område har td naturtyper av regional verdi, får det skår 5. Eit område som får to tema med skår på 5 kjem og i raudt, sjølv om ikkje poengsummen samla er 24.

Skala for skjematisk konfliktsgradvurdering

Meir detaljerte undersøkingar kan påverka konfliktgraden av prosjekta. Tilpassing av prosjekt vil òg kunne unngå viktige samfunnsverdiar og det kan redusera konfliktgraden ved dei ulike prosjekta. Kwart einskild prosjekt må difor vurderast sjølvstendig om prosjektet vert omsøkt. Til slutt må ulempe vurderast mot fordelane av prosjektet. Dette følgjer av vassressurslova § 25.

Verdivurderingane som vart gjort av Smådalselva i småkraftplanen plasserte prosjektet i «gul konfliktgrad», men med poengsum heilt i nedre sjikt av denne konfliktgraden (13 poeng). Sidan prosjektet allereie hadde konsesjon sat ein på eit ganske godt datagrunnlag både om prosjektet og verdiane i området. Utklipp frå side 68 i del 2 av småkraftplanen:

11.9 Verdimatrise for delområde 11

Tema	Vurdering (Poeng 1-5)	Datagrunnlag
Landskap	3	Godt
Naturmangfald	5	Godt
Inngrepsfrie naturområder	0	Godt
Fisk	2	Godt
Kulturminne	1	Godt
Friluftsliv	2	Godt
SUM	13	

Fordelar og ulemper med utbygginga

Den no føreliggjande søknaden om Smådalselva kraftverk oppsummerer fordelar og ulemper med utbygginga på side 14 og 15 i søknaden:

Fordelane med utbygginga:

«I tillegg til bidrag til lokal og nasjonal kraftoppdekning vil kraftverket gi inntekter til eiere, kommunen, grunneierne, fallrettighetshaverne, grunneiernes bostedskommuner og staten. Kraftverket vil bidra til opprettholdelse av lokal bosetting. I byggeperioden vil det være behov for lokal arbeidskraft med forbehold om at de er konkurransedyktige på pris og fremdrift.»

Utbygginga av Smådalselva kraftverk medfører ulemper i form av:

- Varig redusert vassføring.
- Støy og anleggsaktivitet i anleggsfasen.
- Røyrtasé, inntak, kraftstasjon og vegar medfører inngrep i naturen.

- Inntakskonstruksjonar og kraftstasjonsbygning vil verta synlege element i landskapet.

Søknaden oppsummerer verknadane av utbyggingsprosjektet slik (utklipp frå s. 3 i søknaden):
 «Utbyggingen er vurdert å ha *middels til stor negativ konsekvens for akvatisk naturmiljø og ferskvannsressurser, og middels negativ konsekvens for terrestrisk naturmiljø, landskap, og brukerinteresser – friluftsliv.*

For de andre utredede tema er konsekvensen ingen, ubetydelig negativ eller liten negativ.»

Konsekvensvurderingane av tiltaket er summert i tabell 10 Samla vurdering, s. 30 i søknaden. Raud markering er lagt til av kommunen sin sakshandsamar:

Tema	Konsekvens	Usikkerhet
Vanntemperatur, is og lokalklima	Ubetydelig	Liten
Grunnvann	Ubetydelig	Liten
Ras, flom og erosjon	Ingen – liten negativ	Liten
Rødlistearter	Ingen	Middels
Terrestrisk naturmiljø	Middels negativ	Liten til middels
Akvatisk naturmiljø	Middels – stor negativ	Middels
Landskap og INON	Middels negativ	Liten
Kulturminner og kulturmiljø	Ingen	Liten
Reindrift	Ingen	Liten
Jord- og skogressurser	Ubetydelig	Liten
Ferskvannsressurser	Middels – stor negativ	Liten
Brukerinteresser – friluftsliv	Middels negativ	Liten
Tema vurdert i tilleggsrapport	Konsekvens	Usikkerhet
Naturtyper	Noe miljøskade	Liten
Arter	Noe miljøskade	Liten
Oppsummering alle tema	Liten – middels negativ konsekvens	

Terrestrisk naturmiljø

I desse underkapitla kjem me med utvalde utklipp frå søknaden, samt våre vurderingar av konsekvensane. For utfyllande skildring av bakgrunnsinformasjonen på ulike tema syner me til søknaden.

Nedre del av Smådalselva er registrert i [Naturbase \(link til faktaark\)](#) som naturtypen bekkekløft og bergvegg (F09). Naturtypelokaliteten er verdsett som lokalt viktig og i Samnanger kommune har me til saman registrert tre slike førekomstar. Dei to andre lokalitetane er «Storavatnet sørvest» i Rolvsvågen og «Gjela» i Huldabotnen. Alle dei tre lokalitetane har lokal verdi/C-verdi.

I Naturbase er vurderingane som er lagt til grunn for verdien at Smådalselva har eit artsmangfald som er middels rikt, med fleire kravfulle artar, men ingen som er sjeldne. Typiske gjel og fossesprøytsoner manglar, og graden av inngrep trekk verdien ned til lokal/C-verdi.

Me meiner at det er ei viktig oppgåve for kommunen å ta vare på naturtypelokalitetar som er lokalt viktige, fordi desse verdiane gjerne ikkje blir tillagt avgjerande vekt på regionalt og nasjonalt nivå. Då eit liknande prosjekt fekk konsesjon til utbygging i Smådalselva i 2007 var ikkje denne naturtypen kartlagt og verdsett, det vart gjort i eit nasjonalt bekkekløftprosjekt i 2009. Me har såleis eit betre kunnskapsgrunlag i denne søknadsrunden.

Søknaden frå Småkraft gjev terrestrisk naturmiljø verdien «liten til middels», omfanget er «middels negativt» og dette gjev totalt sett **«middels negativ konsekvens»** av utbygginga. Den oppdaterte

rapporten om naturtypar og artar slår fast at begge tema vil få «**noe miljøskade**».

Me meiner at det er viktig å også ta vare på dei naturtypene som er vurdert som lokalt viktige, og det skal sterke samfunnsfordelar til for at me kan tilrå at utbygging bør skje, på bakgrunn av den kunnskapen ein i dag sit med om gradvis nedbygging av norsk natur.

Akvatisk naturmiljø

Sjølve elva representerer naturtypen elveløp, som er ein nasjonalt raudlista naturtype i kategorien nær trua (NT). Det er ikkje gjort nokon spesielle registreringar eller verdsettingar i samband med dette, verken i lokal eller regional/nasjonalt regi.

«Smådalsvatnet har en tett bestand av småfallen ørret, hvilket indikerer gode gyteforhold, begrenset næringstilgang og lite uttak gjennom fiske. Øvre del av utløpselven fra Smådalsvatnet er sannsynligvis en viktig gyteplass. På elvestrekningen som ligger like nedstrøms planlagt inntak, vil gytemulighetene sannsynligvis bli forverret på grunn av sterkt redusert vannføring. Dårlige gyteforhold vil trolig medføre en liten positiv effekt for fiskebestanden i vannet ved at størrelsen på fisken øker. I kulpene videre nedover i Smådalselva finnes det også en liten ørretstamme, men leveforholdene er marginale, med bratt fall og svært variabel vannføring.»

Søknaden omtaler aureførekost i Smådalsvatnet og elva som sitert over (s. 22-23), men det akvatiske naturmiljøet elles er omtala basert på kva ein forventar å finna i eit slikt vassdrag (s. 22):

«Smådalselva ligger eksponert mot nord, og relativt nær kystmiljø. Berørt elvestrekning har nokså stort fall. Det er forventet at ferskvannsorganismene som opptrer i vassdraget er vanlige for regionen, fordi berggrunn, topografi og klimatiske forhold skiller seg lite fra det en finner i omkringliggende områder. Bunndyrsamfunnet er mest sannsynlig typisk for denne type mindre vassdrag i regionen. Smådalselva har ikke naturtyper som større fosser, fosseberg eller fosse-sprøytvegetasjon, men enkelte små fossefall forekommer.»

Samla vert det akvatiske miljøet i Smådalselva vurdert å ha «middels» verdi. Planlagt utbygging er vurdert å ha «middels til stort negativt» omfang, noko som gjev «**middels til stor negativ konsekvens**» for akvatisk miljø.

Me meiner at det akvatiske naturmiljøet er noko mangelfullt skildra/utgreidd, og at ein ut i frå eit føre-var-prinsipp bør vera forsiktig med å tilrå ei utbygging som har middels til stor negativ konsekvens for dette temaet.

Landskap

*«De tekniske anleggene som utbyggingen medfører, er vurdert å ha moderat betydning for natur og landskap. Vannføringsreduksjonen i elven mellom inntaket og kraftstasjonen vil ha litt negativ visuell virkning, men restvannføring, sammen med hyppige flommer, vil redusere skadevirkningene. Inntaksdammen ligger skjermet for innsyn, mens kraftstasjonen og nedre del av rørtraséen vil bli synlige fra bygdevei og tre bolighus. I midtre deler av planområdet vil anleggsvei og rørtrasé kunne bli synlige i en overgangsperiode. Planlagt utbygging er vurdert å ha middels stort negativt omfang, hvilket gir «**middels negativ konsekvens**» for landskap.» (søknaden s. 23)*

Det er ikkje oppgjeve kor store delar av leidningstraséen som må byggjast som fjellgrøft, eller kva konsekvensar dette får for landskapet i anleggsfasen og driftsfasen. Den einast omtalen denne fjellgrøfta har fått er på s. 13, der det står at ein må pårekna fjellgrøft på delar av traséen.

Me meiner landskapsinngrepa i kombinasjon med dei negative konsekvensane for naturmangfaldet er uheldige, og det er usikkerheit knytt til manglande skildring av omfang og konsekvens av fjellgrøft.

Brukarinteresser og friluftsliv

«Det er bygd skogsvei opp til Smådalsvatnet. Dette området benyttes av lokalbefolkningen til

*utøvelse av tradisjonelt friluftsliv som turgåing (Figur 14), bær- og sopplukking, jakt og fiske. Det blir fisket litt ørret i Smådalsvatnet, mens fiskeinteressene er fraværende på berørt elvestrekning. En middels tett hjortebestand blir jaktet på av grunneierne. I tillegg foregår litt småviltjakt etter skogsfugl, rype, og hare. Planområdets verdi for ferdsel og friluftsliv vurderes å ha middels verdi. Det er godt innsyn til kraftstasjonen og den nederste delen av rørtraséen, men ellers vil inngrepspunktene ligge relativt skjult i forhold til de vanlige ferdselsveiene. I byggefasen vurderes anleggsarbeidet, herunder anleggsveien, å ha litt negativt omfang. I driftsfasen vil omfanget være beskjedent. For fritidsbrukere vil en utbygging kunne oppleves noe til middels negativt med hensyn på naturopplevelser. For brukerinteresser vurderes tiltaket samlet å ha «**middels negativ konsekvens**».» (Søknaden s. 23).*

Me har ingen utfyllande merknadar til vurderingane gjort i søknaden for dette temaet.

Ferskvassressursar

*«På planlagt utbygd strekning blir Smådalselva benyttet som vannkilde av 5 husstander. Inntaksdam ligger om lag kote 75. I anleggsfasen vil vannkvalitet bli negativt berørt ved tilførsel av partikulært materiale, blant annet fra grave- og sprengningsarbeid ved inntaket. Dette vil også påvirke elvestrekningen nedstrøms planlagt regulert strekning i en kort periode. En regner med at restvannføring er tilstrekkelig til å kunne opprettholde forsyningen, slik at utbyggingen ikke får negative konsekvenser. For å bedre vannkvaliteten, kan det være aktuelt med vannuttak fra tilløpsrøret til kraftverket. Elven får tilført litt forurensning fra beitedyr, men er ellers lite påvirket av forurensning. En regner med at restvannføringen, sammen med hyppige overløp (flommer), vil ivareta resipientinteressene. Verdi av ressurs er stor for tradisjonell bruk av vannressursene. Omfanget av tiltaket er middels, noe som gir «**middels til stor negativ**» konsekvens for temaet.»*

Samnanger kommune planlegg å bruka Smådalselva som reservevasskjelde, i tilfelle der Myra vassverk er sett ut av spel. Teknisk drift uttaler at reservevassforsyning for Myra vassverk er berekna ut frå midlere vassforbruk på 5-6 l/sek med høgdebasseng som buffer. Minstevassføring dekkar vårt behov men vil føra til lågare vassføring ved uttak av reservevatn. Det må takast stilling til om kommunen kan ta ut reservevassmengde 5-6 l/sek som vil gå på bekostning av minstevassføringa. Dette vil berre inntreffa dersom Myra vassbehandlingsanlegg fell ut av drift samtidig som elva har minstevassføring.

Verdiskaping

Dei negative konsekvensane for naturen må vurderast opp mot dei positive verknadane i form av lokal verdiskaping.

Søknaden går ut i frå at summen av straumpris og grønne sertifikat er 50 øre/kWh og at årlege inntekter då vert om lag 4,5 millionar kroner.

Søknaden skildrar verdiskapinga slik:

- **«For grunneiere**

Overskudd fra småkraftverk øker egenkapitalen lokalt og øker dermed lånemulighetene som gir anledning til å bygge ut annen virksomhet i bygdene.

Dersom det bygges ut 20 TWh med småkraft, kan overskuddet fra disse ha en verdi tilsvarende hele landbruket i dag.

- **Ringvirkninger**

Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) på Ås har gjennomført et prosjekt for å kartlegge verdiskapingen ved småkraftutbygging (Aanesland og Holm, 2009), der effekten av lokale ringvirkninger fra denne type prosjekter ble beregnet. Basert på studier av 22 småkraftverk, er de lokale ringvirkningene beregnet til 60 øre i tillegg til hver krone grunneier får i overskudd fra et småkraftverk. Det sier følgende avsnitt i sammendraget (sitat):

«Falleien har en indirekte virkning (ringvirkning). Falleien har en inntektsmultiplikator på omkring 0,6. Det vil si for hver krone eier mottar i falleie, øker dette den samlede inntekten i kommunen med 1,6 kroner. Falleien øker egenkapitalen og øker dermed lånemuligheten som gir anledning for å bygge ut annen virksomhet i bygdene.»

- **Skatter**

Samnanger kommune vil få eiendomsskatt av kraftverket, og øket skatteinngang grunnet høyere aktivitet på de respektive bruk. Staten vil få skatter fra overskudd og grunnet falleie.»

Lokal verdiskaping er viktig, spesielt dersom det genererer arbeidsplassar. Småkraftprosjekt vil i nokre tilfelle bli bygde ut av lokale firma, men berre dersom dei er konkurransedyktige på pris og framdrift. I driftsfasen vil ikkje småkraftverk generera arbeidsplassar.

Avbøtande tiltak

Søkjjar har føreslått følgjande avbøtande tiltak:

«Minstevannføring

Det er planlagt slipp av minstevannføring tilsvarende 5-persentil sesongvannføring, dvs. 36 l/s i sommersesongen og 18 l/s i vintersesongen.

Tabell 11: Slipp av minstevannføring følger 5-persentil sesongvannføring.

Alternativer	Minstevannføring		Produksjon (GWh/år)	Kostnader (kr/kWh)
	l/s	l/s		
Alminnelig lavvannføring	18,5	18,5	9.1	3,98
5-persentil sommer og vinter	35,9	17,4	9.0	4,03
5-persentil år	21,1	21,1	9.1	3,98

Anleggstekniske innretninger

Kraftverk, inntak, utløp: Inntak og kraftverket vil få en god plassering i terrenget og det legges vekt på landskapsmessig og arkitektonisk tilpasning. Støydempende tiltak integreres i byggeprosessen.

Riggområder: Riggområder avgrenses fysisk slik at anleggsaktivitetene ikke utnytter et større område enn nødvendig.

Anleggsveier og transport: Veitraséer vil bli gitt en estetisk best mulig plassering i terrenget og i størst mulig grad lagt slik at man unngår store skjæringer og fyllinger.

Revegetasjon

I anleggsområdet vil det ikke blir tilsådd med frø av fremmede arter. Det forutsettes at jord fra grøftene og midlertidige anleggsområder tas bort og lagres adskilt i anleggstiden, slik at den kan legges tilbake som øverste sjikt igjen etter ferdigstilling. Det anbefales også å legge ferskt kuttet «modent» gress og annen vegetasjon fra tilgrensende områder på grøfta/anleggsområdet, slik at det gror raskere igjen.

Avfallshåndtering og tiltak mot forurensning

Avfallshåndtering og tiltak mot forurensning skal være i samsvar med gjeldende lover og forskrifter. Alt avfall må fjernes og bringes ut av området. Bygging av kraftverk kan forårsake ulike typer forurensning. Faren for forurensning er i hovedsak knyttet til 1) fjellarbeid, 2) transport, oppbevaring og bruk av olje, annet drivstoff og kjemikalier, og 3) sanitærvløp fra brakkerigg og kraftstasjon. Søl eller større utslipp av olje og drivstoff, kan få negative miljøkonsekvenser. Olje og drivstoff kan lagres slik at volumet kan samles opp dersom det oppstår lekkasje. Videre bør det finnes oljeabsorberende materiale som kan benyttes hvis uhellet er ute.»

Naturmangfaldrapporten (Søknaden s. 93-94) nemner flere andre avbøtende tiltak som ikkje er kommenterte i søknaden:

«6.1 Anleggsfase

Av hensyn til fugl og pattedyr bør en så langt det er mulig unngå sprengningsarbeid i yngle-perioden mars/april-juli.

Av hensyn til fisk og andre ferskvassorganismer bør en så langt det er mulig unngå å slippe steinstøv og sprengstoffrester til vassdraget i perioder da miljøet er ekstra sårbart for slikt.

Av hensyn til generell fare for forurensing må håndtering av avfall og tiltak mot forurensing være i samsvar med gjeldende lover og forskrifter. Avfall må bringes ut av området, og en må ta særlige hensyn ved transport, oppbevaring og bruk av olje, drivstoff og kjemikalier, samt sanitæravløp. Kjemikalier og drivstoff bør lagres slik at en kan samle opp volumet dersom det oppstår lekkasje.

Det midtre riggområdet, som har klart størst påvirkning på naturverdier, har potensial til å kunne revegeteres raskt. Dette vil en lettest kunne oppnå hvis riggområdet får en langstrakt utforming, som sikrer stor kontaktflate mot skogen rundt.»

I anleggsfasen er det berre tiltaka mot akutt forureining som er tekne med i søknaden, men ikkje tiltaka relatert til sprengingsarbeid. Me kan heller ikkje sjå at det midtre riggområdet har fått ei langstrakt utforming, jf. teikning/arealbruksplan i vedlegg 7 (s. 122 i pdf-søknadsdokumentet).

For det ferdige prosjektet listar naturmangfaldrapporten følgjande avbøtende tiltak:

«6.2 Ferdig tiltak

En stor del av inngrepsarealene vil tilbakeføres, og revegeteres, etter avsluttet anleggsvirk-somhet. Dette gjelder trasé for nettilknytning, fire riggområder, anleggsveier til henholdsvis inntak og rørtrasé samt hele den nedgravde rørtraséen. Det bør brukes stedegen vegetasjon ved revegetering. Derfor er det mest gunstig å gjenbruke avdekningsmassene (se ellers Nord-bakken & Rydgren 2007). Også for å unngå uønsket introduksjon av fremmedarter, jf. Arts-databanken, bør stedegen vegetasjon og stedegne masser benyttes.

Lengst sør i planområdet bør den delen av anleggsveien til inntaket som ligger sør for den store kraftledningen ved Smådalsvatnet, vurderes flyttet mot sør for å unngå hogst/ inngrep i grovdimensjonert furubestand.

Den foreslåtte minstevannføringen, 36 l/s i sommersesongen og 18 l/s i vintersesongen (til-svarende 5-persentil sesongvannføring) er vurdert å være tilstrekkelig til å ivareta hensynet til terrestrisk og akvatisk miljø i og langs Smådalselvas løp. Volumet er større enn vassdrags-konsesjon fra NVE, datert 6.2.2007.

Ved inntaket bør det vurderes å velge løsninger som ikke sperrer for ørretens vandringer mellom Smådalsvatnet og elveløpet nedstrøms inntaket.

Som et mulig avbøtende tiltak bør det settes opp reirkasser for fossefall i fossefall på elvestrekningen som blir fratatt vann.

Dersom de foreslåtte tiltakene iverksettes, forventes konfliktnivået knyttet til utbyggingsprosjektet i Smådalselva å bli ytterligere redusert.

På bakgrunn av at biologiske feltundersøkelser har blitt utført langs Smådalselva både i 2005, 2009 og 2020, vil det ikke være behov for oppfølgende undersøkelser.»

Søknaden omtaler ikkje om anleggsvegen sør i området er flytta eller ikkje, for å unngå inngrep i grovdimensjonert furubestand. Reirkassar for fossefall er ikkje nemnt, og me forstår søknaden slik at det ikkje er gjort nokon tilpassingar for aurevandring mellom Smådalsvatnet og elva nedom inntaket.

Dersom det vert gjeve løyve til utbygging av kraftverket rår me til at alle avbøtande tiltak vert gjennomførte.

Vår samla vurdering

Samnanger kommune meiner at dei positive verknadane av utbygginga ikkje veg opp for dei negative verknadane for natur, landskap og friluftsliv.

Naturtypen bekkekløft har lokal verdi, og Smådalselva er ein av tre slike lokalitetar i Samnanger. I tillegg er elveløp ein nasjonalt raudlista naturtype. Begge delar vert påverka negativt av ei utbygging. Landskapet og friluftsinteressene får middels negativ konsekvens, og det er samla sett vanskeleg å tilrå ei utbygging sjølv om den genererer energi tilsvarande årsforbruket til 450 husstandar og gjev lokal verdiskaping i form av inntekter og skattar.

Me meiner at det er viktig å også ta vare på dei naturtypene som er vurdert som lokalt viktige, og det skal sterke samfunnsfordelar til for at me kan tilrå at utbygging bør skje, på bakgrunn av den kunnskapen ein i dag sit med om gradvis nedbygging av norsk natur.

Me meiner at det akvatiske naturmiljøet er noko mangelfullt skildra/utgreidd, og at ein ut i frå eit føre-var-prinsipp bør vera forsiktig med å tilrå ei utbygging som har middels til stor negativ konsekvens for dette temaet.

Naturmangfaldrapporten nemner fleire relevante avbøtande tiltak som ikkje er kommenterte eller tekne med i søknaden. I anleggsfasen er det berre tiltaka mot akutt forureining som er tekne med i søknaden, men ikkje tiltaka relatert til sprengingsarbeid. Me kan heller ikkje sjå at det midtre riggområdet har fått ei langstrakt utforming. Søknaden omtalar ikkje om anleggsvegen sør i området er flytta eller ikkje, for å unngå inngrep i grovdimensjonert furubestand. Reirkassar for fossefall er ikkje nemnt, og me forstår søknaden slik at det ikkje er gjort nokon tilpassingar for aurevandring mellom Smådalsvatnet og elva nedom inntaket.

Dersom det vert gjeve løyve til utbygging av kraftverket rår me til at alle avbøtande tiltak nemnde i naturmangfaldrapporten vert gjennomførte.

Samnanger kommune planlegg å bruka Smådalselva som reservevasskjelde, i tilfelle der Myra vassverk er sett ut av spel. Teknisk drift uttaler at reservevassforsyning for Myra vassverk er berekna ut frå midlere vassforbruk på 5-6 l/sek med høgdebasseng som buffer. Minstevassføring dekkar kommunen sitt behov, men vil føra til lågare vassføring ved uttak av reservevatn. Det må takast stilling til om kommunen kan ta ut reservevassmengde 5-6 l/sek som vil gå på bekostning av minstevassføringa. Dette vil berre inntreffa dersom Myra vassbehandlingsanlegg fell ut av drift samtidig som elva har minstevassføring.